



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum sit vitium speciale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

feret doctrina, comunicavit author uocabula declarata diuersa significatione, qua uni, & qua alteri opponitur. Propter quod quoque uiciorum extremorum, scilicet superbia, & praesumptio nis, ac pusillanimitatis, & illius inordinati causa quoque fue runt, cum etiam humilitas & magnanimitas conueniant in ma teria non simpliciter, sed quodam modo, ut in hac li tera dicitur in prin cipio huius respon sionis. Et hinc habes quantum seipso do chor euasit author hic, ubi distinguit quomodo superbia diuersa significatione opponitur magna nimitati & humili tati, cum in quaes tione octaua. de ma lo, articulo secundo, superbia abique distinctione opponi magnanimitati, & pusillanimitati prius dixerit.

¶ Superbia in 162. articulo secundum.

In articulo secundo eiusdem quaes tione. 162. aduerte qd Martinus ubi supra, uolens quod superbia sit appetitus excellens de seipso, si intendat quod esse de seipso, seu contemptum, est de ratione superbiae, he ne sentire uideatur, quia contemptus Dei est proprius superbiae actus, ut infra patet, & consequenter contemptus alio rum uenit. Si autem intendat, quod pro peccata oportet ad dere istam particu lam in definitione superbiae ad decerni nam, dum qualis cel stitudinis sit appeti tus, quia scilicet no cumsumque, aut qualicumque, sed contemptus celsitu dinis est appetitus, minus per seipsum sentire uideatur, tum propter supradicta: tum quia contemp tus superbiae dicitur ex parte auersio nis magis quam ex parte conuersio nis, seu obiecti, quoniam ex parte obiecti, ut pa ter distendendo per species superbiae, non habetur contemp tus expresse, nisi in quarta specie, ut patet ex antedi ctis. Sed ex parte auersio nis, quia ite perius ad non subij ci Deo per se tenet, dum primum quod appetit & appe tit ut rationem om-

nis celsitudinis, est non subijci Deo: appetit enim quicquid appetit per modum non subijci, Sicut humilis ex opposito, ad quicquid tendit, tendit ut subijciatur Deo, & ei quod Dei est. Sicut enim humilitas modum subiectionis Deo apponit omni suo appetitui, ita superbia modum aspernatur subiectionis Deo, & ei quod Dei est, apponit omni sui appetitui. Et propterea contemptum merito ex parte auersio nis, magis quam ex parte conuersio nis ad obiectum, scilicet celsitudinem, dicitur. Et quoniam rationes Martini nihil assunt, nisi quod superbus est contemptus: & si militer nihil aliud concludit nisi quod superbia est contemp tua, & utrumque uerum est: ideo superbum dixi asser re octo argumenta sua. Sat est disputa tori uti distinctione supradicta, scilicet, quod esse contemp tum uel dicitur esse de ratione superbiae, & conceditur: aut esse particulam addendam ad defini tionem, ut qualifi cetur celsitudo appe titi per superbiae, & hoc negatur: quia appetitum a superbia est personae pro priae celsitudo simpli citer peruersa uel in se, uel in modo appe tendi, & expressis co tēptus ex parte auer sionis se tenet. Erant autem haec manifesta magis in articulo 5. & deinceps.

In lib. 2. de summo bono c. 38. a meo.

Li. 24. ca. 18 in princ.

cap. 29. circa medio co. 7

Ar. preced.

bra se erigit, & quasi generalis ac pestifer morbus corpus omni corrumpit. & Isidorus dicit in libr. Etymol. quod est ruina omnium uirtutum. ergo superbia non est speciale peccatum. ¶ 4. Præter. Omne peccatum speciale habet specialem materiam: sed superbia habet generalem materiam. dicitur n. Greg. 34. * Mora. quod aliter intumescit auro, aliter eloquio, aliter infimis & terrenis rebus, aliter summis caelestibusque uirtutibus. ergo superbia non est speciale peccatum, sed generale.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in libr. de natura & gratia. Quærat, & inueniet secundum legem Dei, superbia esse peccatum multum distinctum ab alijs uitijs. Genus autem non dicitur a suis speciebus. ergo superbia non est generale peccatum, sed speciale.

RESPON. Dicendum, quod peccatum superbiae dupliciter potest considerari. Vno modo, secundum propriam speciem, quam habet ex ratione proprii obiecti: & hoc modo superbia est speciale peccatum, quia habet speciale obiectum. Est enim inordinatus appetitus propriae excellentie, ut dictum est. Alio modo, potest considerari secundum redundantiam quandam in alia peccata: & secundum hoc habet quandam generalitatem, in quantum .s. ex superbia oriri possunt omnia peccata duplici ratione. Vno modo per se, in quantum, scilicet peccata ordinantur ad finem superbiae, quae est propria excellentia, ad quam potest ordinari omne id, quod quis inordinate appetit. Alio modo indirecte, & quasi per accidens, remouendo prohibens, in quantum scilicet homo per superbiae contemnit diuinam legem, per quam prohibetur a peccando, secundum illud Hier. 2. Confregistis iugum, rupistis uincula, dixistis, Non seruiam. Sciendum tamen quod ad hanc generalitatem superbiae pertinet, quod omnia uitia interdum ex superbia oriri possunt: non autem ad ea pertinet, quod omnia uitia semper ex superbia oriuntur. Quamuis .n. omnia praecipua legis possit quis transgredi qualicumque peccato ex contemp tu qui pertinet, ad superbiae, non tamen semper ex contemp tu

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod superbia non sit speciale peccatum. Dicitur n. Augustinus in libr. de natura & gratia, quod sine superbiae appellatione nullum peccatum inueniatur. & Prosper dicit in libr. de uita contemplatiua, quod nullum peccatum sine superbia potest, uel potuit esse, aut poterit. ergo superbia est generale peccatum. ¶ 2. Præter. Iob 33. Ut auertat hominem ab iniquitate, dicit glossa, quod contra conditorem superbiae, est eius praecipua peccando transcendere: sed secundum Ambrosium omne peccatum est transgressio legis diuinae, & caelestium inobedientia mandatorum. ergo omne peccatum est superbia. ¶ 3. Præter. Omne peccatum speciale, alicui speciali uirtuti opponitur. sed superbia opponitur omnibus uirtutibus. dicit enim Greg. 34. ¶ Moral. Superbia nequaquam est unius uirtutis extinctione contenta, per cuncta animam me-

ARTICULVS II.

Utrum superbia sit speciale peccatum.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod superbia non sit speciale peccatum. Dicitur n. Augustinus in libr. de natura & gratia, quod sine superbiae appellatione nullum peccatum inueniatur. & Prosper dicit in libr. de uita contemplatiua, quod nullum peccatum sine superbia potest, uel potuit esse, aut poterit. ergo superbia est generale peccatum.

¶ 2. Præter. Iob 33. Ut auertat hominem ab iniquitate, dicit glossa, quod contra conditorem superbiae, est eius praecipua peccando transcendere: sed secundum Ambrosium omne peccatum est transgressio legis diuinae, & caelestium inobedientia mandatorum. ergo omne peccatum est superbia.

¶ 3. Præter. Omne peccatum speciale, alicui speciali uirtuti opponitur. sed superbia opponitur omnibus uirtutibus. dicit enim Greg. 34. ¶ Moral. Superbia nequaquam est unius uirtutis extinctione contenta, per cuncta animam me-

Cap. 29. in med. cont. 7.

perbia vitium formaliter spectat: ita contemptus precepti ex contemptu subiectionis ad Deum, actus est superbia, formaliter. Ita quod contemptus precepti ex fastidio precepti, est prius inobedientiae actus. Sed contemptus precepti ex fastidio subiectionis ad Deum, est actus superbiae, cui proprium est fastidium subiectionis ad Deum. Et quod dictum est de contemptu precepti, extendendum est ad contemptum cuiuscumque alterius personae, officij &c. ex fastidio diuinae subiectionis. Semper enim huiusmodi contemptus formaliter est actus superbiae in quacumque materia sit.

In corp. art.

¶ Super Quæstionis centesima sexagesima secunda Articuli tertium.

In articulo 3. eiusdem quæstio. 162. dubia duo occurrunt. Primum est, Quo pacto superbia in litera ponitur subiectiue in uoluntate, & in appetitu sensitiuo. Pluries enim replicatur in litera, quod non solum est in irascibili proprie sumpta, sed etiam in uoluntate. Per hoc enim ostendit quod est in utraque irascibili; ac per hoc aut sunt due superbiae specie diuersæ, quarum una est in uoluntate, & alia in irascibili sensitiuo: aut una superbia est subiectiue in utraque potentia.

¶ Secundum dubium est ad hominem, quia superius in præcedentis lib. quæstio. 56. articulo sexto, definitum est, quod in uoluntate nulla est uirtus moralis, quæ sit propter bonum uolentis, ut sunt uirtutes circa passionem, sed iustitia, charitas &c. quomodo nunc in uoluntate ponitur humilitas, quæ est circa passionem spei, & non ad alterius, sed habentis proprium bonum? idem enim est obiectum superbiae, & humilitatis, sicut uniuersaliter idem est

Mal. q. 8. ar. 3. & vir. q. 2. artic. 5. ad 30.

aliquis præcepta diuina transgreditur: sed quæque ex ignorantia, quæque ex infirmitate. Et inde est, quod sicut Aug. dicit in lib. de natura & gratia, * Multa peccata fiunt, quæ non fiunt superbe.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Aug. illa uerba inducit in lib. de natu. & gratia, non ex sua persona: sed ex persona alterius contra quem disputat. Unde & postmodum improbat ea, ostendens quod non semper ex superbia peccat. Potest tamen dici quod autoritates illæ intelliguntur quantum ad exteriorum effectum superbiae, qui est transgredi præcepta, quod inuenitur in quolibet peccato: non autem quantum ad interiorum actum superbiae, qui est contemptus precepti. Non enim semper peccatum fit ex contemptu, sed quandoque ex ignorantia, quandoque ex infirmitate, ut dictum est. *

AD SECUNDUM dicendum, quod quandoque aliquis committit aliquod peccatum secundum effectum, sed non secundum affectum. Sicut ille qui ignoranter occidit patrem, committit patricidium secundum effectum, sed non secundum affectum, quia hoc non intendebat: & secundum hoc transgredi præceptum Dei, dicitur esse contra Deum superbire secundum effectum quidem semper, non autem semper secundum affectum.

AD TERTIUM dicendum, quod peccatum aliquod potest corrumpere uirtutem dupliciter. Uno modo, per directam contrarietatem ad uirtutem, & hoc modo, superbia non corrumpit quamlibet uirtutem, sed solum humilitatem sicut quilibet aliud speciale peccatum corrumpit quandam specialem uirtutem sibi oppositam, contrariu agendo. Alio modo, peccatum aliquod corrumpit uirtutem abutendo ipsa uirtute: & sic superbia corrumpit quamlibet uirtutem, in quantum si ex ipsis uirtutibus sumit occasionem superbiendi, sicut & qui buslibet aliis rebus ad excellentiam pertinentibus. unde non sequitur quod sit generale peccatum.

AD QUARTUM dicendum, quod superbia attendit specialiter rationem obiecti, quæ tamen inueniri potest in diuersis materijs. Est nam ordinatus amor propriae excellentiae: excellentiam autem in diuersis rebus potest inueniri.

ARTICULVS III.

¶ Vtrum superbia sit in irascibili sicut in subiecto.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod superbia non

fit in irascibili sicut in subiecto. Dicit enim Gregor. 23. Moral. Obstat ueritatis timor mentis est, quia dum inflat, obnubilat, sed cognitio ueritatis non pertinet ad irascibilem, sed ad uim rationalem. ergo superbia non est in irascibili.

¶ 2. Præter Gregor. dicit 24. Moral. * quod superbi non coram uitam considerant, quibus se humiliando postponent, sed quibus superbiendo se præferant, & sic uidetur quod superbia ex indubitata consideratione procedat: sed consideratio non pertinet ad irascibilem, sed potius rationali: ergo superbia non est in irascibili, sed potius in rationali.

¶ 3. Præter Superbia non solum querit excellentiam in rebus sensibilibus, sed etiam in rebus spiritibus, & intelligibilibus. Ipsi autem principaliter consistit in contemptu Dei, secundum illud Eccl. i. Initium superbiae hominis apostatare a Deo: sed irascibilis cum sit pars appetitus sensitui, non potest se extendere in Deum, & in intelligibilia: ergo superbia non potest esse in irascibili.

¶ 4. Præter Ut dicitur in lib. 8. sententiarum Prosper. superbia est amor propriae excellentiae: sed amor non est in irascibili, sed in concupiscibili: ergo superbia non est in irascibili.

SED CONTRA est, quod Gregor. in 2. Moral. * ponit contra superbiæ donum timoris timor autem pertinet ad irascibilem: ergo superbia est in irascibili.

RESPOND. Dicendum, quod obiectum quamlibet uirtutis, uel uirtij oportet inquirere ex proprio obiecto. Non enim potest esse aliud obiectum habitus, uel actus, nisi quod est obiectum potentie, quæ utrique subicitur. Proprium autem obiectum superbiae est aduersus. Est enim appetitus proprie excellentiae, ut dictum est. * Unde oportet quod superbia aliquo modo ad uim irascibilem pertineat. Sed irascibilis dupliciter accipi potest. Uno modo proprie, & sic est pars appetitus sensitui: & ira proprie sumpta, est quædam passio appetitus sensitui.

Alio modo, potest accipi irascibilis largius, scilicet, ut pertinet etiam ad appetitum intellectuum cui etiam quandoque attribuitur ira, prout, scilicet, attribuitur ira Deo, & angelis non quidem secundum passionem, sed secundum iudicium iustitiae iudicatis. Et tamen irascibilis sic dicitur